

ການຄັດແຍກຂີ້ເຫຍື້ອ ຂອງຊຸມຊົນໃນເທດສະບານມືອງພູຄູນ ແຂວງຫຼວງພະບາງ

ວິໄລພອນ ອຳພອນສະຫວັນ¹, ສັງຄົມ ອິນທະປັນຍາ² ແລະ ສົມພັນ ບຸນຍາວິງ³, ໄພວັນ ເພັດດອນໂມ³

ສາຂາກະສິກຳ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ, ຄະນະກະເສດສາດ ແລະ ຊັບພະຍາກອນປ່າໄມ້ ມະຫາວິທະຍາໄລສຸພານຸວົງ, ສປປ ລາວ

ບົດຄັດຫຍໍ້

¹ຕິດຕໍ່ຜົວຜັນ: ວິໄລພອນ ອຳພອນ
ສະຫວັນ, ຫ້ອງການຊັບພະຍາກອນທຳ
ມະຊາດ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ເມືອງພູ
ຄູນ, ແຂວງຫຼວງພະບາງ, ອີເມວ:
vapsv.lp@gmail.com, ເບີໂທ:

+856 20 5556 2063

²ຫ້ອງການວິຊາການ,

ມະຫາວິທະຍາໄລສຸພານຸວົງ

³ຄະນະກະເສດສາດ ແລະ

ຊັບພະຍາກອນປ່າໄມ້,

ມະຫາວິທະຍາໄລສຸພານຸວົງ

ຂໍ້ມູນບົດຄວາມ:

ການສົ່ງບົດ: 25 ເມສາ 2023

ການປັບປຸງ: 26 ມິຖຸນາ 2023

ການຕອບຮັບ: 13 ສິງຫາ 2023

ການສຶກສາຄັ້ງນີ້ ໄດ້ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຢູ່ພາຍໃນ 3 ບ້ານໃນເຂດເທດສະບານ ເມືອງພູຄູນ, ແຂວງຫຼວງພະບາງ ໂດຍມີຈຸດປະສົງຄື: (1) ເພື່ອສຶກສາການມີສ່ວນ ຮ່ວມຂອງປະຊາຊົນພາຍໃນ 3 ບ້ານເປົ້າໝາຍ (ບ້ານບັງກາໂລ, ບ້ານຫຼັກຫ້າ ແລະ ບ້ານວຽງຄຳ) ຕໍ່ກັບການຄັດແຍກຂີ້ເຫຍື້ອທີ່ນຳໃຊ້ຫຼັກການ 3R ແລະ (2) ເພື່ອແນະ ນຳວິທີການຈັດການ ຫຼື ນຳໃຊ້ຄືນຂອງປະເພດຂີ້ເຫຍື້ອທີ່ມີການຄັດແຍກໃຫ້ມີ ລັກສະນະຍືນຍົງ. ເຊິ່ງໄດ້ໃຊ້ເວລາທັງໝົດ 7 ເດືອນ ນັບແຕ່ເດືອນ 9/2022 ຫາ ເດືອນ 3 ປີ 2023. ການສຶກສາຄັ້ງນີ້ ແມ່ນໄດ້ໃຊ້ແບບຟອມສຳພາດໃນຈຳນວນ ຄອບຄົວ 3 ບ້ານ, ມີທັງໝົດ 241 ຄອບຄົວ ໄດ້ກຳນົດສຳພາດ 100%. ການ ວິເຄາະຂໍ້ມູນໄດ້ນຳໃຊ້ໂປຣແກມ SPSS. ຈາກຜົນການສຶກສາມີຜົນໄດ້ຮັບ ດັ່ງນີ້:

ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງປະຊາຊົນຕໍ່ການຄັດແຍກຂີ້ເຫຍື້ອ ໂດຍນຳໃຊ້ ຫຼັກການ 3R ຂອງ 3 ບ້ານ ເທດສະບານເມືອງ ພູຄູນ ເຫັນວ່າ: ດ້ານການຫຼຸດ ປະລິມານຂີ້ເຫຍື້ອ (Reduce) ຢູ່ໃນລະດັບໜ້ອຍ ມີຄ່າສະເລ່ຍ (2.31), ດ້ານ ການນຳວັດສະດຸກັບມາໃຊ້ຊ້ຳ (Reuse) ຢູ່ໃນລະດັບປານກາງ ມີຄ່າສະເລ່ຍ (2.84) ແລະ ການນຳວັດສະດຸໝູນວຽນມາໃຊ້ໃໝ່ (Recycle) ຢູ່ໃນລະດັບໜ້ອຍ (2.40).

ການມີສ່ວນຮ່ວມການກຳຈັດຂີ້ເຫຍື້ອໃຫ້ມີຄວາມຍືນຍົງຂອງ 3 ບ້ານ ເທດສະບານເມືອງພູຄູນຄື: ຕໍ່ກັບແນວຄິດໃນການຈັດການຂີ້ເຫຍື້ອໃຫ້ມີຄວາມຍືນ ຍົງທີ່ມີຕໍ່ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ແມ່ນຢູ່ໃນລະດັບຫຼາຍ 3.94 ໄດ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ: (1) ຄວນມີໂຄງການມາຊ່ວຍສະໜັບສະໜູນໃຫ້ປະຊາຊົນໃນການຄັດແຍກຂີ້ ເຫຍື້ອ ຢູ່ໃນລະດັບຫຼາຍ 4.36; (2) ການແກ້ໄຂບັນຫາສິ່ງເສດເຫຼືອຂີ້ເຫຍື້ອ ແມ່ນ ໜ້າທີ່ຂອງໝົດທຸກຄົນ ຢູ່ໃນລະດັບຫຼາຍ 4.29 ແລະ (3) ນຳເອົາຂີ້ເຫຍື້ອຍ່ອຍ ສະຫຼາຍມາເຮັດເປັນຝຸ່ນປົ່ມຈະຊ່ວຍຫຼຸດຜ່ອນການຖິ້ມຂີ້ເຫຍື້ອ ຢູ່ໃນລະດັບໜ້ອຍ 2.12.

ສຳລັບແນະນຳວິທີການຈັດການຂີ້ເຫຍື້ອໃຫ້ຖືກວິທີ ຕ້ອງມີການຈັດສັນ ອຸປະກອນ (ກະຕ່າໃສ່ຂີ້ເຫຍື້ອ 4 ປະເພດ) ໂດຍແຕ່ລະຄອບຄົວໃຫ້ມີກະຕ່າ ຫຼື ເປົາ ເພື່ອໃຊ້ບັນຈຸຂີ້ເຫຍື້ອ, ມີການແຍກຂີ້ເຫຍື້ອແຕ່ລະປະເພດໃຫ້ຖືກວິທີ ແລະ ວິທີ ການນຳໃຊ້ຂີ້ເຫຍື້ອເຫຼົ່ານັ້ນຄືນໃໝ່, ເຊິ່ງຂີ້ເຫຍື້ອປະເພດເສດອາຫານ, ເສດຜັກ, ເສດໝາກໄມ້ ແລະ ໃບໄມ້ ແມ່ນສາ ມາດນຳໄປເຮັດຝຸ່ນປົ່ມໄດ້ ຫຼື ນຳເສດອາຫານ , ເສດຜັກ, ເສດໝາກໄມ້ ນຳໄປເປັນອາຫານໃຫ້ກັບສັດລ້ຽງ. ສ່ວນປະເພດແກ້ວ, ຕຸກນ້ຳຕົ້ມ, ອຸປະກອນເຄື່ອງໄຟຟ້າ ຫຼື ເສດເຫຼັກ ສາມາດນຳໄປຂາຍໄດ້. ນອກຈາກ ນີ້, ການນຳໃຊ້ວັດສະດຸທີ່ທຳລາຍຍາກ ຫຼື ໃຊ້ເທື່ອດຽວແລ້ວຖິ້ມໄປເຊັ່ນ: ກ່ອງ ໂຟ້ມ, ຖ່ານໄຟສາຍ, ຕຸກຢາປາບສັດຕູພືດ ເພາະເປັນຜະລິດຕະພັນຂີ້ເຫຍື້ອທີ່ຍ່ອຍ ສະລາຍຍາກຕ້ອງໄດ້ຊຸດຊຸມຝັງ, ຖ້າຫາກປະປ່ອຍປົນເປົນກັບຂີ້ເຫຍື້ອທົ່ວໄປ ກໍ່ຈະ ເກີດເປັນອັນຕະລາຍຕໍ່ສຸຂະພາບຂອງຄົນເຮົາໄດ້.

ຄຳສັບສຳຄັນ: ການຄັດແຍກຂີ້ເຫຍື້ອ, ການມີສ່ວນຮ່ວມ, ຊຸມຊົນ, ແນວທາງ

Community Solid Wastes Selection in Phoukhoun District, Luang Prabang Province

Vilayphone AMPHONESAVANH^{1*}, Sangkhom INTHAPANYA², Somphan BOUNYAVONG³ and Phaivanh PHETDONMO³

Agriculture and forest environment program, Faculty of Agriculture and Forest Resources, Souphanouvong University, Lao PDR

---

¹**Correspondence:** Vilayphone AMPHONESAVANH, District of Natural Resource and Environment Office, Phoukoun District, Luang Prabang Province, Tel: +856 20 5556 2063, E-mail: vapsv.lp@gmail.com.

²Academic Affairs Office, Souphanouvong University

³Faculty of Agriculture and Forest Resource, Souphanouvong University

Article Info:

Submitted: Apr 25, 2023

Revised: Jun 26, 2023

Accepted: Aug 13, 2023

Abstract

The study had implemented in 3 villages in Phoukoun District, Luang Prabang Province following objectives: (1) to study the participation of the people in the three target villages (Bangalow village, Luckha village and Viengkham village) towards waste sorting using the 3R principles and (2) to suggest how to manage or reuse the types of solid waste that have been sorting sustainably. This study had taken for a total of 7 months, starting from September 2022 to March 2023. This study used an interview form in 3 families, with a total of 241 families and with 100% of interviews scheduled. Data analysis used the SPSS program.

The results showed that: people's participation in waste sorting using the 3R principles of 3 villages in Phoukhoun District shows that: Reducing the amount of waste (Reduce) is at a low level with an average value (2.31), Reuse is at a medium level with an average value (2.84), and Recycling is at a low level (2.40).

Participation in sustainable waste disposal of 3 villages in Phoukhoun District is: regarding the concept of sustainable waste management for stakeholders is at a very high level of 3.94 showing that: (1) there should be a program to help people in sorting waste at a very high level 4.36; (2) Solving the problem of garbage is everyone's duty at the high level 4.29 and (3) Bringing compostable waste to make compost will help reduce the dumping of garbage at the low level 2.12.

However, how to properly manage garbage, there must be an allocation of equipment (baskets for four types of garbage) with each household having a basket or bag to contain garbage, separating each type of garbage in the right way and how to reuse those garbage, which garbage such as food scraps, vegetable scraps, fruit scraps and leaves can be composted or food scraps, vegetable scraps, fruit can used as food for pets. Glassware, drinking water bottles, electrical appliances or scrap metal can be sold. Also, the use of materials that are hard to destroy or use once and then throw away, such as foam cans, charcoal, and pesticide bottles, because they are waste products that are difficult to decompose and must dig if left mixed with general garbage, it will cause harm to people's health.

Keywords: *community, guidelines, participation, waste sorting*

1. ພາກສະເໜີ

ບັນຫາຂີ້ເຫຍື້ອທີ່ເກີດຂຶ້ນກຳລັງເປັນບັນຫາທີ່ເຄັ່ງຮ້ອນ ເຊິ່ງຫຼາຍປະເທດຕ້ອງໄດ້ທຸ້ມເທຊັບພະຍາກອນ ແລະ ງົບ ປະມານຈຳນວນຫຼວງຫຼາຍ ເພື່ອແກ້ໄຂບັນຫາດັ່ງກ່າວ. ນອກຈາກບັນຫາກິນເໝັນລົບກວນແລ້ວ ຍັງເປັນແຫຼ່ງແຜ່ພັນຂອງເຊື້ອພະຍາດ, ຂີ້ເຫຍື້ອຍັງກໍ່ໃຫ້ເກີດບັນຫາມົນລະພິດໃນດ້ານອື່ນໆເຊັ່ນ: ບັນຫາມົນລະພິດທາງນ້ຳທີ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດຈາກນ້ຳເປື້ອນທີ່ຮົ່ວໄຫຼຈາກກອງຂີ້ເຫຍື້ອເຮັດໃຫ້ນ້ຳໜ້າດິນ ແລະ ນ້ຳໃຕ້ດິນເຊື່ອມຄຸນນະພາບ. ກໍລະນີວິສະໜາມຂີ້ເຫຍື້ອເກີດໄຟໄໝ້ ຈະເຮັດໃຫ້ເກີດມົນລະພິດທາງອາກາດ ເມື່ອມີຂີ້ເຫຍື້ອທີ່ມີສານ ພິດປະປົນຢູ່ນຳເນື່ອງຈາກບໍ່ມີການຄັດແຍກຂີ້ເຫຍື້ອທີ່ເໝາະສົມ. ປະຈຸບັນ, ບັນຫາຂີ້ເຫຍື້ອທີ່ໄດ້ທະວີຄວາມຮຸນແຮງເພີ່ມຂຶ້ນເລື້ອຍໆ, ຈາກສະພາບເສດຖະກິດ-ສັງຄົມມີການປ່ຽນແປງ, ການຂະຫຍາຍໂຕຂອງປະຊາກອນ ແລະ ທີ່ຢູ່ອາໄສໃນເຂດຕົວເມືອງ ເຊິ່ງເປັນຮູບແບບການດຳລົງຊີວິດ ທີ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດປະລິມານຂີ້ເຫຍື້ອຫຼາຍກວ່າການອາໄສຢູ່ເຂດຊົນນະບົດ, ການຂະຫຍາຍໂຕທາງເສດຖະກິດ ແລະ ການແຂ່ງ ຂັນໃນອຸດສາຫະກຳເຮັດໃຫ້ຜູ້ຜະລິດພະຍາ ຍາມພັດທະນາສິນຄ້າຮູບແບບໃໝ່ໆ ເປັນຕົ້ນອຸປະກອນເຄື່ອງໄຟຟ້າ ເຊັ່ນ: ຄອມພິວເຕີ, ໂທສັບມິຕິ ທີ່ສົ່ງອອກສູ່ທ້ອງຕະຫຼາດຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ ເພື່ອຮັບຮອງກັບການນຳໃຊ້ ຂອງຜູ້ບໍລິໂພກທີ່ມີຄວາມເປັນວັດຖຸນິຍົມຫຼາຍຂຶ້ນ ສິ່ງຜົນໃຫ້ມີປະລິມານຂີ້ເຫຍື້ອເພີ່ມຂຶ້ນຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ. ຈາກບົດລາຍງານຂອງທະນາຄານໂລກໃນປີ 1990 ທົ່ວໂລກ ທີ່ປະຊາກອນທີ່ອາໄສຢູ່ເຂດຕົວເມືອງປະມານ 220 ລ້ານຄົນ ເທົ່າກັບ 13% ຂອງປະຊາກອນໂລກ ທີ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດມີປະລິມານຂີ້ເຫຍື້ອປະມານ 300.000 ໂຕນຕໍ່ມື້ ຫຼັງຈາກ 10 ປີຜ່ານໄປ ປະຊາກອນອາໄສຢູ່ໃນຕົວເມືອງເພີ່ມຂຶ້ນເປັນ 2.9 ພັນລ້ານຄົນ ຫຼື ເທົ່າກັບ 49% ຂອງປະຊາກອນທົ່ວໂລກເຮັດໃຫ້ເກີດປະລິມານຂີ້ເຫຍື້ອເພີ່ມຂຶ້ນ 3 ລ້ານໂຕນຕໍ່ມື້ ຈາກການຄາດຄະເນໃນປີ 2025 ປະລິມານຂີ້ເຫຍື້ອຈະເພີ່ມຂຶ້ນເປັນສອງເທົ່າ ແລະ ປະລິມານຂີ້ເຫຍື້ອຈະເພີ່ມຂຶ້ນເປັນ 11 ລ້ານໂຕນຕໍ່ມື້ ໃນປີ 2100 (ກະຊວງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ, 2020).

ຈາກການຂະຫຍາຍຕົວຂອງປະຊາກອນໃນເຂດຕົວເມືອງ ບວກກັບຍັງຂາດລະບົບການເກັບມ້ຽນສິ່ງເສດເຫຼືອທີ່ດີ ແລະ ສ່ວນຫຼາຍແມ່ນຍັງບໍ່ທັນມີສິ່ງອຳນວຍຄວາມສະດວກໃນການຖິ້ມສິ່ງເສດເຫຼືອເຫຼົ່ານັ້ນຢ່າງພຽງພໍຈົນເປັນສາເຫດເຮັດໃຫ້ເກີດມົນລະພິດເພີ່ມຂຶ້ນ, ຄ່າສະເລ່ຍການເກັບສິ່ງເສດເຫຼືອຂອງປະຊາຊົນໃນເຂດຕົວເມືອງ ແມ່ນ 0.69 kg/ຄົນ/ວັນ, ເຊິ່ງປະກອບມີວັດຖຸເສດເຫຼືອຈາກທຳມະ

ຊາດ 30%, ຈຳພວກຢາງ 30%, ຂວດແກ້ວ; ໂລຫະ 25% ແລະ ເສດເຈ້ຍ 15%. ໃນປັດຈຸບັນ ວິຖີການດຳລົງຊີວິດຂອງຄົນລາວແມ່ນບໍ່ອາດຫຼີກລ່ຽງການນຳໃຊ້ຖົງປາສຕິກໄດ້ ເພາະຖົງປາສຕິກໄດ້ເຂົ້າມາມີສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງກັບການດຳເນີນຊີວິດປະ ຈຳວັນຂອງຄົນລາວ ມາຍາວນານ ເພື່ອການເພີ່ມຄວາມສະດວກສະບາຍໃນຫຼາຍໆດ້ານ, ທຸກໆຄັ້ງທີ່ເກີດການບໍລິໂພກ ກໍ່ຈະເກີດມີຖົງປາສຕິກຕິດມານຳເກືອບທຸກຄັ້ງ ຖ້າຄົນເຮົາມີການບໍລິໂພກຫຼາຍ ສິ່ງເສດເຫຼືອຖົງປາສຕິກກໍ່ຈະຫຼາຍເຊັ່ນກັນ ຕົວຢ່າງ: ປະຊາຊົນລາວ 1 ຄົນໃຊ້ 1 ຖົງ/ວັນ ກໍ່ຈະມີການນຳໃຊ້ຖົງປາສຕິກ ເຖິງ 6.5 ລ້ານຖົງ/ວັນ ແລະ ມີແນວໂນ້ມທີ່ຈະເພີ່ມຂຶ້ນຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ. ແຕ່ໃນເວລາດຽວກັນນັ້ນ, ວິທີການຫຼຸດຜ່ອນສິ່ງເສດເຫຼືອຖົງປາສຕິກໃນປະເທດລາວ ແມ່ນຍັງບໍ່ທັນເປັນຮູບປະທຳເທົ່າທີ່ຄວນ, ນິຕິກຳສະເພາະໃນການຄວບຄຸມການນຳໃຊ້ຖົງປາສຕິກ ແມ່ນຍັງບໍ່ທັນເຂັ້ມງວດຄືກັບປະເທດອື່ນໆ, ເຖິງວ່າໃນໜ່ວຍງານທີ່ກ່ຽວຂ້ອງທັງພາກລັດ ແລະ ເອກະຊົນ ກໍ່ພະຍາຍາມຊຸກຍູ້ສິ່ງເສີມ, ສ້າງຈິດສຳນຶກໃຫ້ຄວາມຮັບຮູ້ເຖິງບັນຫາທີ່ມາຈາກສິ່ງເສດເຫຼືອຖົງປາສຕິກເປັນປະຈຳ, ແຕ່ກໍ່ຍັງບໍ່ທັນພຽງພໍ ແລະ ບໍ່ທັນມີການສົ່ງເສີມໃນຮູບແບບໃດທີ່ສາມາດນຳໄປສູ່ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດທີ່ເຮັດໃຫ້ເກີດເປັນຮູບປະທຳໄດ້ແບບຍືນຍົງ, ຈະພົບເຫັນກໍ່ມີພຽງການສົ່ງເສີມສ້າງກິດຈະກຳໃນໄລຍະສັ້ນໆເທົ່ານັ້ນ ຈຶ່ງເຮັດໃຫ້ປະລິມານການໃຊ້ຖົງປາສຕິກຍັງບໍ່ຫຼຸດລົງ ບໍ່ພຽງເທົ່ານັ້ນຍັງມີທ່າອ່ຽງທີ່ຈະເພີ່ມຂຶ້ນເລື້ອຍໆ (ກົມຄວບຄຸມ ມົນລະພິດ, 2015). ຂີ້ເຫຍື້ອສ່ວນໃຫຍ່ປະກອບດ້ວຍວັດຖຸອົງຄະທາດ ເຊິ່ງຈາກການລາຍງານຂອງແຂວງຫຼວງພະບາງ ກວມເອົາປະມານ 30%, ພາສຕິກ 30%, ເສດເຈ້ຍ 15%, ແກ້ວ, ກະປ໋ອງ ແລະ ໂລຫະອື່ນໆ 25% (ພະແນກຊັບພະຍາກອນ ທຳມະຊາດ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມແຂວງຫຼວງພະບາງ, 2020).

ເມືອງພູຄູນ ເຊິ່ງເປັນເມືອງໜຶ່ງທີ່ຕັ້ງຢູ່ຫ່າງຈາກສຳນັກງານປົກຄອງແຂວງຫຼວງພະບາງ ປະມານ 127 ກິໂລແມັດ, ປະ ກອບມີ 43 ບ້ານ, ແຕ່ມີພຽງ 5 ບ້ານເທົ່ານັ້ນຄື: ບ້ານແສນສີ, ບ້ານສາມແຍກ, ບ້ານບັງກາໂລ, ບ້ານຫຼັກ 5 ແລະ ບ້ານວຽງຄຳ ທີ່ໃຊ້ບໍລິການເກັບມ້ຽນຂີ້ເຫຍື້ອ, ເຊິ່ງລວມມີ 718 ຄອບຄົວ, ປະລິມານຂີ້ເຫຍື້ອມີທ່າອ່ຽງນັບມື້ນັບເພີ່ມຂຶ້ນ, ຍັງບໍ່ມີການຄຸ້ມຄອງທີ່ເປັນລະບຽບຖືກຕ້ອງ ແລະ ຍັງມີການຖິ້ມຂີ້ເຫຍື້ອແບບຊະຊາຍ. ເຊິ່ງມີປະລິມານຂີ້ເຫຍື້ອທີ່ຜະລິດຂຶ້ນໃນສະໜາມຂີ້ເຫຍື້ອ ໂດຍສະເລ່ຍແມ່ນ 720 ໂຕນຕໍ່ປີ. (ຫ້ອງການຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມເມືອງພູຄູນ ແຂວງຫຼວງພະບາງ, 2019). ຈາກເຫດຜົນດັ່ງກ່າວຈຶ່ງເຮັດ 1) ເພື່ອສຶກສາການມີສ່ວນ

ຮ່ວມຂອງປະຊາຊົນພາຍໃນ 3 ບ້ານເປົ້າໝາຍ (ບ້ານ ບັງກາໂລ, ບ້ານຫຼັກທ້າ ແລະ ບ້ານວຽງຄຳ) ຕໍ່ກັບການຄັດແຍກຂີ້ເຫຍື້ອທີ່ນຳໃຊ້ຫຼັກການ 3R ທີ່ເມືອງພູຄູນ ແຂວງຫຼວງພະບາງ, 2) ເພື່ອແນະນຳວິທີການຈັດການ ຫຼື ນຳໃຊ້ຄືນຂອງປະເພດຂີ້ເຫຍື້ອທີ່ມີການຄັດແຍກໃຫ້ມີລັກສະນະຍືນຍົງ.

2. ອຸປະກອນ ແລະ ວິທີການ

2.1 ອຸປະກອນ

- ເຈ້ຍ A4, ຄອມພິວເຕີ, ປຶ້ມ, ບິກ, ບັນທັດ, ແບບຟອມສຳພາດ

- ຖົງຢາງດຳ ຫຼື ເປົ່າ, ຊິງຊັ່ງ 100kg, ຖົງມື, ຜ້າປິດປາກ

2.2 ວິທີການສຶກສາ

ໄດ້ໃຊ້ແບບຟອມສຳພາດໃນຈຳນວນຄອບຄົວ 3 ບ້ານ, ມີທັງໝົດ 241 ຄອບຄົວ ໄດ້ກຳນົດສຳພາດ 100 ສ່ວນຮ້ອຍ ເຊິ່ງໄດ້ໃຊ້ເວລາທັງໝົດ 7 ເດືອນ ນັບແຕ່ເດືອນ 9/2022 ຫາເດືອນ 3 ປີ 2023.

2.3 ຂໍ້ມູນມືໜຶ່ງ (ພາກສະໜາມ)

ໄດ້ລົງເກັບກຳຂໍ້ມູນຕົວຈິງ ຮ່ວມກັບປະຊາຊົນຢູ່ໃນ 3 ບ້ານຄື: ບ້ານບັງກາໂລ, ບ້ານຫຼັກ 5, ບ້ານວຽງຄຳ ໂດຍສຳພາດຕາມແບບສອບຖາມ. ການເກັບຂໍ້ມູນປະເພດການຄັດແຍກຂີ້ເຫຍື້ອ ໄດ້ຕັ້ງຖິ່ນຂີ້ເຫຍື້ອ 4 ຈຸດຄື: ຖິ່ນທີ 1: ຂີ້ເຫຍື້ອຍ່ອຍສະຫຼາຍ, ຖິ່ນທີ 2: ຂີ້ເຫຍື້ອຜະລິດຄືນໃໝ່, ຖິ່ນທີ 3: ຂີ້ເຫຍື້ອທົ່ວໄປ ແລະ ຖິ່ນທີ 4: ຂີ້ເຫຍື້ອອັນຕະລາຍ ເຊິ່ງບ້ານໜຶ່ງປະກອບມີ 2 ຈຸດ ຫຼື 8 ຖິ່ນຕໍ່ໜຶ່ງບ້ານ. ການເກັບກຳຂໍ້ມູນໄດ້ເກັບເອົາອາທິດລະຄັ້ງ (4 ຄັ້ງຕໍ່ເດືອນ) ແລະ ໄດ້ບັນຈຸໃນພະສະນະແລ້ວນຳໄປຊັງ ເພື່ອຊອກຫາປະລິມານແຕ່ລະປະເພດ.

2.4 ການວິເຄາະຂໍ້ມູນ

ຂໍ້ມູນດັ່ງກ່າວ ໄດ້ນຳມາວິເຄາະໂດຍນຳໃຊ້ໂປຣແກມ SPSS. ເຊິ່ງວິເຄາະຂໍ້ມູນສະຖິຕິໃນຮູບແບບຜັນລະນາ (Descriptive), ການປະເມີນຄ່າຄວາມຖີ່ (Frequency), ຄ່າສະເລ່ຍ (Mean) ແລະ ຄ່າຜັນປ່ຽນມາດຕະຖານ (Standard) ໂດຍການວິເຄາະຕາມລັກສະນະຂໍ້ມູນ ລຸ່ມນີ້:

1. ການຈັດການຂີ້ເຫຍື້ອຕາມຫຼັກການ 3R (ການຫຼຸດປະລິມານຂີ້ເຫຍື້ອ, ການນຳວັດສະດຸມາໃຊ້ຄືນ ແລະ ການນຳວັດສະດຸໝູນວຽນກັບມາໃຊ້ຄືນໃໝ່)

2. ການຈັດການຂີ້ເຫຍື້ອໃຫ້ມີຄວາມຍືນຍົງ ໂດຍການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງປະຊາຊົນ. ນຳເອົາແບບຟອມສອບຖາມມາລົງລະຫັດ ແລ້ວວິເຄາະຂໍ້ມູນດ້ວຍໂປຣແກມ SPSS ໂດຍໃຊ້ສະຖິຕິເຊິ່ງປະລິມານ (Quantitative

statistics) ໄດ້ແກ່: ຄ່າສະເລ່ຍ ແລະ ຄ່າປ່ຽນເບນມາດຕະຖານ ແລະ ແປຄວາມ ໝາຍຄ່າສະເລ່ຍຕາມຄຳແນະນຳຂອງ ບຸນຊິມ (2002) ດັ່ງນີ້:

ຄ່າສະເລ່ຍ 4.51-5.00 ໝາຍເຖິງ ໃນລະດັບຫຼາຍທີ່ສຸດ

ຄ່າສະເລ່ຍ 3.51-4.50 ໝາຍເຖິງ ລະດັບຫຼາຍ

ຄ່າສະເລ່ຍ 2.51-3.50 ໝາຍເຖິງ ລະດັບປານກາງ

ຄ່າສະເລ່ຍ 1.51-2.50 ໝາຍເຖິງ ລະດັບໜ້ອຍ

ຄ່າສະເລ່ຍ 1.00-1.50 ໝາຍເຖິງ ລະດັບໜ້ອຍທີ່ສຸດ

3. ຜົນໄດ້ຮັບ

3.1 ປະເພດ ແລະ ຊະນິດຂີ້ເຫຍື້ອຂອງຊຸມຊົນ 3 ບ້ານ

ໃນເທດສະບານ

ສາມາດຈັດແບ່ງອອກເປັນ 4 ປະເພດຄື: ຂີ້ເຫຍື້ອທີ່ຍ່ອຍສະຫຼາຍໄດ້, ຂີ້ເຫຍື້ອທີ່ຜະລິດຄືນໄດ້, ຂີ້ເຫຍື້ອທົ່ວໄປ ແລະ ຂີ້ເຫຍື້ອອັນຕະລາຍ.

ປະເພດຂີ້ເຫຍື້ອທີ່ຍ່ອຍສະຫຼາຍໄດ້ ເຊິ່ງມີຊະນິດເສດຜັກ ມີນ້ຳໜັກ 66 ກິໂລກຼາມ, ເສດອາຫານ 50.7 ກິໂລກຼາມ, ເສດໝາກໄມ້ 44.1 ກິໂລກຼາມ, ເສດໃບໄມ້ 59.3 ກິໂລກຼາມ.

ປະເພດຂີ້ເຫຍື້ອທີ່ຜະລິດຄືນໄດ້ ເຊິ່ງມີ ກວດແກ້ວມີ 555 ກວດ, ເສດເຈ້ຍ 182 ກິໂລກຼາມ, ເສດກະປ່ອງເຄື່ອງດື່ມ 562 ປ່ອງ, ເສດໂລຫະ 98 ກິໂລກຼາມ, ເສດປາສຕິກຕຸກນ້ຳດື່ມ 283 ຕຸກ.

ປະເພດຂີ້ເຫຍື້ອທົ່ວໄປ ເຊິ່ງມີ ເສດຢາງຕີນລົດ 218 ເສັ້ນ, ກ່ອງໂຟມ 535 ກ່ອງ, ຖົງຢາງພາສຕິກ 1113 ຖົງ, ຖົງຂະໜົມ 1232 ຖົງ, ຖົງແຜ່ປັກເຄື່ອງ 331 ຖົງ, ຊ່ອງໝີ່ສຳເລັດຮູບ 778 ຖົງ.

ຂີ້ເຫຍື້ອອັນຕະລາຍ ເຊິ່ງມີ ຖ່ານໄຟສາຍ 102 ຄູ່, ຫຼອດໄຟ 126 ຫຼອດ, ກະປ່ອງສະເປ 86 ປ່ອງ, ກະຕຸກບັນຈຸຢາປາບສັດຕູຜິດ 143 ກວດ.

3.2 ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງປະຊາຊົນຕໍ່ການຄັດແຍກຂີ້ເຫຍື້ອຂອງຊຸມຊົນ 3 ບ້ານ ໃນເທດສະບານໂດຍນຳໃຊ້ຫຼັກການ 3R

ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງປະຊາຊົນຕໍ່ກັບການຈັດການ (ຄັດແຍກຂີ້ເຫຍື້ອ) ໂດຍນຳໃຊ້ຫຼັກການ 3R ໃນຄັ້ງນີ້ ຢູ່ໃນລະດັບກາງມີຄ່າສະເລ່ຍ 2.51: (1) ດ້ານການຫຼຸດປະລິມານຂີ້ເຫຍື້ອ (Reduce) ຢູ່ໃນລະດັບໜ້ອຍ 2.31; (2) ດ້ານການນຳວັດສະດຸມາໃຊ້ຊ້ຳ (Reuse) ຢູ່ໃນລະດັບກາງ 2.84 ແລະ (3) ດ້ານການນຳວັດສະດຸໝູນວຽນມາໃຊ້ໃໝ່ (Recycle) ຢູ່ໃນລະດັບໜ້ອຍ 2.40 ຕາມລຳດັບ.

ດ້ານການຫຼຸດປະລິມານຂີ້ເຫຍື້ອ (Reduce) (1) ທ່ານໃຊ້ກ່ອງອາຫານໄປຊື້ອາຫານທີ່ຮ້ານຄ້າແທນຖົງພາສຕິກ ຢູ່ໃນລະດັບໜ້ອຍ ຄ່າສະເລ່ຍ 1.89, (2) ທ່ານໃຊ້ສິນຄ້າສະນິດເຕີມ ເຊັ່ນ: ແຜ່ປຸກເຄື່ອງ, ນ້ຳຢາປັບຜ້ານຸ່ມ, ນ້ຳຢາລ້າງຈານ ຢູ່ໃນລະດັບໜ້ອຍ ຄ່າສະເລ່ຍ 2.44, (3) ທ່ານໃຊ້ຖົງຜ້າ ແທນການໃຊ້ຖົງພາສຕິກ ຢູ່ໃນລະດັບໜ້ອຍ ຄ່າສະເລ່ຍ 2.36, (4) ທ່ານໃຊ້ແກ້ວນ້ຳແບບເຕີມ ແທນການໃຊ້ແກ້ວນ້ຳແບບພາສຕິກແບບໃຊ້ແລ້ວຖິ້ມ ໃນລະດັບກາງ ຄ່າສະເລ່ຍ 2.57.

ການນຳວັດສະດຸກັບມາໃຊ້ຊ້ຳ (Reuse) (1) ທ່ານນຳຖົງພາສຕິກກັບມາໃຊ້ເປັນຖົງໃສ່ຂີ້ເຫຍື້ອ ຢູ່ໃນລະດັບກາງ ຄ່າສະເລ່ຍ 2.99, (2) ທ່ານນຳຂວດນ້ຳດື່ມກັບມາໃສ່ນ້ຳດື່ມອີກຄັ້ງ ຢູ່ໃນລະດັບກາງ ຄ່າສະເລ່ຍ 3.37, (3) ທ່ານມີການໃຊ້ເຈ້ຍທັງສອງໜ້າ ໃນລະດັບ ໜ້ອຍຄ່າສະເລ່ຍ 2.18

ການນຳວັດສະດຸໝູນວຽນມາໃຊ້ໃໝ່ (Recycle) (1) ທ່ານມັກຈະໃຊ້ວັດສະດຸທີ່ສາມາດນຳກັບມາໃຊ້ໃໝ່ໄດ້ ຢູ່ໃນລະດັບປານກາງ ຄ່າສະເລ່ຍ 2.71, (2) ທ່ານຄັດແຍກກວດພາສຕິກ ຫຼື ກວດ ແກ້ວນ້ຳກັບມາໃຊ້ປະໂຫຍດໃໝ່ ຫຼື ນຳໄປຂາຍ ຢູ່ໃນລະດັບປານໜ້ອຍ ຄ່າສະເລ່ຍ 2.14, (3) ທ່ານນຳກ່ອງເຈ້ຍ ຫຼື ເຈ້ຍ, ໜັງສືພິມ ກັບມາໃຊ້ປະໂຫຍດໃໝ່ ຫຼື ນຳໄປຂາຍຢູ່ໃນລະດັບໜ້ອຍ ຄ່າສະເລ່ຍ 2.36.

3.3 ແນວທາງການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງປະຊາຊົນ 3 ບ້ານ ການກຳຈັດຂີ້ເຫຍື້ອໃຫ້ມີຄວາມຍືນຍົງ

ຈາກຜົນການປະເມີນຂອງປະຊາຊົນຕໍ່ກັບແນວຄິດໃນການຈັດການຂີ້ເຫຍື້ອໃຫ້ມີຄວາມຍືນຍົງທີ່ມີຕໍ່ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ແມ່ນຢູ່ໃນລະດັບຫຼາຍ ມີຄ່າສະເລ່ຍແມ່ນ 3.94. (1) ມີຄວາມຍືນຍົງທີ່ຈະຊ່ວຍການຄັດແຍກຂີ້ເຫຍື້ອໃນຊຸມຊົນ ຢູ່ໃນລະດັບຫຼາຍ ຄ່າສະເລ່ຍ 3.87, (2) ການຈັດປະຊຸມປຶກສາຫາລືກັບບ້ານ ເພື່ອຊອກແນວທາງໃນການຈັດການສິ່ງເສດເຫຼືອຂີ້ເຫຍື້ອໃນຊຸມຊົນ ຢູ່ໃນລະດັບຫຼາຍ ຄ່າສະເລ່ຍ 3.76, (3) ທ່ານໃຫ້ຄວາມສຳຄັນໃນການຄັດແຍກສິ່ງເສດເຫຼືອຂີ້ເຫຍື້ອໃນລະດັບໃດ ຢູ່ໃນລະດັບຫຼາຍ ຄ່າສະເລ່ຍ 3.64, (4) ວິທີການຫຼຸດຜ່ອນ, ການໃຊ້ຊ້ຳ ແລະ ນຳມາໃຊ້ຄືນ (3R) ເປັນວິທີການຈັດການຂີ້ເຫຍື້ອໄດ້ລະດັບໃດ ຢູ່ໃນລະດັບປານກາງ ຄ່າສະເລ່ຍ 3.40, (5) ຄວນມີການສະໜອງຖົງແຍກສິ່ງເສດເຫຼືອຂີ້ເຫຍື້ອໃນບ້ານ ແລະ ສະຖານທີ່ສາທາລະນະ ຢູ່ໃນລະດັບຫຼາຍ ຄ່າສະເລ່ຍ 3.86, (6) ພາກລັດຄວນສົ່ງເສີມໃຫ້ມີການແຍກຂີ້ເຫຍື້ອໃນຄົວ

ເຮືອນ ແລະ ຊຸມຊົນ ຢູ່ໃນລະດັບຫຼາຍ ຄ່າສະເລ່ຍ 4.17, (7) ຄວນມີໂຄງການມາຊ່ວຍສະໜັບສະໜູນໃຫ້ປະຊາຊົນໃນການຄັດແຍກຂີ້ເຫຍື້ອ ເຊິ່ງມີຢູ່ໃນລະດັບຫຼາຍ 4.36, (8) ການແກ້ໄຂບັນຫາສິ່ງເສດເຫຼືອຂີ້ເຫຍື້ອ ແມ່ນໜ້າທີ່ຂອງໝົດທຸກຄົນ ຢູ່ໃນລະດັບຫຼາຍ 4.29 ແລະ (9) ນຳເອົາຂີ້ເຫຍື້ອຍ່ອຍສະຫຼາຍມາເຮັດເປັນຜຸ່ນປົ່ມຈະຊ່ວຍຫຼຸດຜ່ອນການຖິ້ມຂີ້ເຫຍື້ອ ຢູ່ໃນລະດັບໜ້ອຍ 2.12.

3.4 ວິທີການນຳໃຊ້ຄືນຂອງປະເພດຂີ້ເຫຍື້ອທີ່ມີການຄັດແຍກໃຫ້ມີລັກສະນະຍືນຍົງ

ປະລິມານຂີ້ເຫຍື້ອຕໍ່ມື້ ໃນ 3 ບ້ານ ມີ 4 ປະເພດຄື:

1. **ຂີ້ເຫຍື້ອທີ່ຍ່ອຍສະຫຼາຍໄດ້:** ເສດຜັກ 66 ກິໂລກຼາມ, ເສດອາຫານ 50,7 ກິໂລກຼາມ, ເສດໝາກໄມ້ 41,1 ກິໂລກຼາມ, ເສດໃບໄມ້ 59,1 ກິໂລກຼາມ
2. **ຂີ້ເຫຍື້ອທີ່ຜະລິດຄືນໄດ້:** ກວດແກ້ວ 555 ກວດ, ເສດເຈ້ຍ 182 ກິໂລກຼາມ, ເສດກະປ່ອງເຄື່ອງດື່ມ 562 ປ່ອງ, ເສດໂລຫະ 98 ກິໂລກຼາມ, ເສດປາສຕິກ ຕຸກນ້ຳດື່ມ 733 ຕຸກ
3. **ຂີ້ເຫຍື້ອທົ່ວໄປ:** ເສດຢາງຕີນລົດ 218 ເສັ້ນ, ກ່ອງໂຟມ 535 ກ່ອງ, ຖົງຢາງພາສຕິກ 1113 ຖົງ, ຖົງຂະໜົມ 1232 ຖົງ, ຖົງແຜ່ປຸກເຄື່ອງ 331 ຖົງ, ຊ່ອງໜີ້ສຳເລັດຮູບ 778 ຖົງ
4. **ຂີ້ເຫຍື້ອອັນຕະລາຍ:** ຖ່ານໄຟສາຍ 102 ຄູ່, ຫຼອດໄຟ 126 ຫຼອດ, ກະປ່ອງສະເປ 86 ປ່ອງ, ກະຕຸກບັນຈຸຢາປາບສັດຕູຜິດ 143 ຕຸກ.

ແນວທາງການຈັດການຂີ້ເຫຍື້ອ 4 ປະເພດໃຫ້ມີຄວາມຍືນຍົງຂອງ 3 ບ້ານ: ບ້ານບັງກາໂລ, ບ້ານຫຼັກຫ້າ ແລະ ບ້ານວຽງຄຳ ໄດ້ຈັດກອງປະຊຸມເຜີຍແຜ່ຄວາມຮູ້ ແລະ ລະບຽບຕໍ່ຫຼັກການຄັດແຍກຂີ້ເຫຍື້ອແຕ່ລະປະເພດໃຫ້ແກ່ອຳນາດການປົກຄອງ ແລະ ປະຊາຊົນພາຍໃນບ້ານດັ່ງກ່າວ. ໃນຂະນະດຽວກັນກໍ່ໄດ້ນຳພາປະຊາຊົນຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຕົວຈິງຢູ່ພາຍໃນບ້ານ ໂດຍການແນະນຳວິທີການຈັດການຂີ້ເຫຍື້ອໃຫ້ຖືກວິທີ, ມີການຈັດສັນອຸປະກອນ (ກະຕ່າໃສ່ຂີ້ເຫຍື້ອ 4 ປະເພດ) ໂດຍແຕ່ລະຄອບຄົວໃຫ້ມີກະຕ່າ ແລະ ເປົາ ເພື່ອໃຊ້ບັນຈຸຂີ້ເຫຍື້ອ. ແນະນຳການແຍກຂີ້ເຫຍື້ອແຕ່ລະປະເພດໃຫ້ຖືກວິທີ ແລະ ວິທີການນຳໃຊ້ຂີ້ເຫຍື້ອເຫຼົ່ານັ້ນຄືນໃໝ່, ເຊິ່ງຂີ້ເຫຍື້ອຕ່າງໆທີ່ພົບເຫັນເປັນສ່ວນໃຫຍ່ໃນການໃຊ້ຊີວິດປະຈຳວັນຄື: ເສດອາຫານ, ເສດຜັກ, ເສດໝາກໄມ້ ແລະ ໃບໄມ້ ແມ່ນສາມາດນຳໄປເຮັດຜຸ່ນປົ່ມໄດ້ ຫຼື ນຳເສດອາຫານ, ເສດຜັກ, ເສດໝາກໄມ້ ນຳໄປໃຫ້ສັດລ້ຽງກິນ ເພື່ອເປັນການຫຼຸດຜ່ອນສ້າງຄວາມເປີເປື້ອນ,

ປະເພດຖົງຢາງ ຫຼື ຖົງຫ້ວ, ກ່ອງໃສອາຫານ, ແກ້ວ, ຕຸກນ້ຳ ຕື່ມ, ອຸປະກອນເຄື່ອງໄຟຟ້າ, ເຜີນິເຈີ ແລະ ອື່ນໆ. ສຳລັບ ບາງປະເພດຂີ້ເຫຍື້ອເຫຼົ່ານີ້ ແມ່ນໄດ້ນຳມາຈັດການຄືນໃໝ່ ໂດຍສະເພາະການແປຮູບຂີ້ເຫຍື້ອເຊັ່ນ: ຖົງຢາງ ສາມາດ ບັນຈຸໃສ່ຂີ້ເຫຍື້ອ, ການຈັດໃຫ້ເປັນໂຖປູກດອກໄມ້, ພາສະ ນາເຜື້ອປູກພືດຜັກ (ປູກຜັກບົວ, ຜັກກຫອມ, ຜັກທຽມ), ນຳແກ້ວນ້ຳເປັນພາສະນະບັນຈຸເຫຼົ້າບອງຢາ. ສ່ວນກະປ່ອງ, ໂລຫະ, ເຈ້ຍ, ຕຸກຢາງກໍ່ຍັງໄດ້ສະສົມໄວ້ຂາຍ. ນອກຈາກນີ້ , ໄດ້ແນະນຳການນຳໃຊ້ວັດສະດຸທີ່ທຳລາຍຍາກ ຫຼື ໃຊ້ເທື່ອ ດຽວແລ້ວຖິ້ມໄປເຊັ່ນ: ກ່ອງໂຟມ, ຖ່ານໄຟສາຍ, ຕຸກຢາ ປາບສັດຕູພືດ ເພາະເປັນຜະລິດຕະພັນຂີ້ເຫຍື້ອທີ່ຍ່ອຍສະ ລາຍຍາກ ຊຸດຊຸມແລ້ວຝັງ ຖ້າປະປ່ອຍປົນເປກັບຂີ້ເຫຍື້ອ ທົ່ວໄປ ອາດເກີດເປັນອັນຕະລາຍຕໍ່ສຸຂະພາບຂອງຄົນເຮົາ. ພ້ອມກັນນັ້ນໄດ້ມີການແນະນຳວິທີການຄັດແຍກແຍກຂີ້ ເຫຍື້ອກ່ອນນຳໄປຖິ້ມໃຫ້ຖືກວິທີ ເພື່ອເຮັດບ້ານ ຫຼື ຊຸມຊົນ ມີຄວາມສະອາດຈົບງາມ ແລະ ຫຼີກລ້ຽງການກໍ່ໃຫ້ ເກີດ ບັນຫາຂີ້ເຫຍື້ອຫຼາຍທີ່ສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ເກີດພະຍາດລະບາດ.

4. ວິພາກຜົນ

ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງປະຊາຊົນຕໍ່ການຄັດແຍກຂີ້ ເຫຍື້ອໂດຍນຳໃຊ້ຫຼັກການ 3R ຂອງ 3 ບ້ານ ເທດສະບານ ເມືອງພູຄູນ ເຫັນວ່າ ດ້ານການຫຼຸດປະລິມານຂີ້ເຫຍື້ອ (Reduce) ຢູ່ໃນລະດັບໜ້ອຍ, ດ້ານການນຳວັດສະດຸກັບ ມາໃຊ້ຊ້ຳ (Reuse) ຢູ່ໃນລະດັບປານກາງ, ການນຳວັດສະດຸ ໝູນວຽນມາໃຊ້ໃໝ່ (Recycle) ເມື່ອທຽບໃສ່ການສຶກສາ ຂອງ Vilaiphon Somsamon (2019) ເຫັນວ່າ ມີຄ່າຍຸຕິ ກັນ ເຊິ່ງຜົນການສຶກສາ ດ້ານການຫຼຸດປະລິມານຂີ້ເຫຍື້ອ (Reduce) ຢູ່ໃນລະດັບຫຼາຍ, ດ້ານການນຳວັດສະດຸກັບມາ ໃຊ້ຊ້ຳ (Reuse) ຢູ່ໃນລະດັບປານກາງ, ການນຳວັດສະດຸ ໝູນວຽນມາໃຊ້ໃໝ່ (Recycle) ຢູ່ໃນລະດັບປານກາງ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມ, ການຈັດການ ຫຼື ຄັດແຍກຂີ້ເຫຍື້ອ ແມ່ນບັນຫາທີ່ສຳຄັນໃນປະຈຸບັນ ເຊິ່ງພວກເຮົາສາມາດ ຈັດການໄດ້ ໂດຍສະເພາະຂີ້ເຫຍື້ອແຕ່ລະປະເພດຄວນຈະນຳ ມາໃຊ້ຄືນແນວໃດ ເພື່ອເຮັດໃຫ້ການຖິ້ມຂີ້ເຫຍື້ອຊະຊາຍ ຫຼື ເປັນບໍ່ເກີດແກ່ພະຍາດຕ່າງໆທີ່ມາສູ່ຄົນເຮົາໃຫ້ໜ້ອຍທີ່ ສຸດ, ເຊິ່ງຂໍ້ມູນນີ້ ມັນສອດຄ່ອງກັບແນວທາງຂອງລັດຖະ ບານ ກໍ່ຄືອົງການຕ່າງໆໃນໂລກ ພວມສຸມໃສ່ວຽກງານນີ້. ສະນັ້ນ Janya Sang-Arun IGES (2012) ໄດ້ມີການ ສຶກສາ, ສ້າງຄູ່ມືສຳລັບການປັບປຸງການຄຸ້ມຄອງຂີ້ເຫຍື້ອ ຂອງເທດສະບານ ແລະ ສິ່ງສົມມານນຳໃຊ້ສິ່ງເສດເຫຼືອໃນ

ສປປ ລາວ, ເຊິ່ງໄດ້ມີການຄັດແຍກປະເພດຂີ້ເຫຍື້ອ ຫຼື ສິ່ງ ເສດເຫຼືອທີ່ຂາຍໄດ້, ສິ່ງເສດເຫຼືອເຫຼົ່ານີ້ (ເຈ້ຍ, ພາສຕິກ, ແກ້ວ, ໂລຫະ) ໂດຍສະເພາະຢູ່ຫຼວງພະບາງ ແມ່ນກວມເອົາ 24% ໃນຂະນະດຽວກັນນັ້ນການຄັດແຍກສິ່ງເສດເຫຼືອທີ່ ສາມາດຂາຍໄດ້ ຈະຊ່ວຍຫຼຸດຜ່ອນວຽກງານຂອງພາກສ່ວນ ລັດ ຫຼື ຂະແໜງການທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບວຽກງານການຈັດເກັບ ແລະ ການກຳຈັດຂີ້ເຫຍື້ອໃນສະໜາມຂີ້ເຫຍື້ອ.

ສຳລັບແນວທາງການມີສ່ວນຮ່ວມການກຳຈັດຂີ້ ເຫຍື້ອໃຫ້ມີຄວາມຍືນຍົງ: ຈາກຜົນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຕົວ ຈິງ ໄດ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ: ບ້ານບັງກາໂລ ຕໍ່ກັບແນວຄິດ ໃນການຈັດການຂີ້ເຫຍື້ອໃຫ້ມີຄວາມຍືນຍົງທີ່ມີຕໍ່ພາກ ສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ແມ່ນຢູ່ໃນດັບກາງ. ບ້ານຫຼັກຫ້າ ຕໍ່ກັບ ແນວຄິດໃນການຈັດການຂີ້ເຫຍື້ອໃຫ້ມີຄວາມຍືນຍົງທີ່ມີຕໍ່ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ຢູ່ໃນດັບກາງ ແລະ ບ້ານວຽງຄຳຕໍ່ກັບ ແນວຄິດໃນການຈັດການຂີ້ເຫຍື້ອໃຫ້ມີຄວາມຍືນຍົງທີ່ມີຕໍ່ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງກໍ່ເຊັ່ນດຽວກັນ ແມ່ນຢູ່ໃນລະດັບກາງ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍ່ຕາມ, ຈາກການສຶກສາຄັ້ງນີ້ມັນໄດ້ສອດ ຄ່ອງ ກັບການສຶກສາຂອງ BounPhakorn, (2014) ທີ່ໄດ້ສຶກ ສາຄົ້ນຄວ້າກ່ຽວກັບການຄຸ້ມຄອງສິ່ງເສດເຫຼືອ ທີ່ແຂວງ ຫຼວງພະບາງ ໂດຍມີຈຸດປະສົງ: (1) ເພື່ອຮູ້ສະ ພາບຄວາມ ເປັນຈິງຂອງການຈັດການຂີ້ເຫຍື້ອ, (2) ວິເຄາະຫາສາເຫດ ການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງຂີ້ເຫຍື້ອ, (3) ຄຳແນະນຳວິທີທາງແກ້ໄຂ ເພື່ອປັບປຸງການຄຸ້ມຄອງສິ່ງເສດເຫຼືອໃນຕົວເມືອງຫຼວງພະ ບາງ, ເຊິ່ງຜ່ານການສຶກສາໄດ້ມີແນວທາງການຈັດການຂີ້ ເຫຍື້ອຄື: ຄວນມີນະໂຍບາຍ ແລະ ລະບຽບການຢ່າງເຂັ້ມ ງວດ, ສ້າງຄວາມອາດສາມາດ, ການປຸກຈິດສຳນຶກໃຫ້ແກ່ ພະນັກງານວິຊາການທາງພາກລັດ ແລະ ເອກະຊົນ, ການນຳ ໃຊ້ຄືນໃໝ່ຈາກສິ່ງເສດເຫຼືອເພື່ອສ້າງລາຍຮັບກ່ຽວກັບວຽກ ງານການຄຸ້ມຄອງສິ່ງເສດເຫຼືອ. ນອກຈາກນີ້ແລ້ວ ຄວນມີ ການສຶກສາຄວາມເປັນໄປໄດ້ຈາກຂີ້ເຫຍື້ອໃຫ້ເປັນພະລັງ ງານ ແລະ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດກ່ຽວກັບການຄຸ້ມຄອງສິ່ງ ເສດເຫຼືອ ໂດຍສະເພາະໃນຕົວເມືອງ ຫຼວງພະບາງ.

5. ສະຫຼຸບ

ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງປະຊາຊົນຕໍ່ການຄັດແຍກຂີ້ ເຫຍື້ອໂດຍນຳໃຊ້ຫຼັກການ 3R ຂອງ 3 ບ້ານ ເທດສະບານ ເມືອງພູຄູນ ເຫັນວ່າ ດ້ານການຫຼຸດປະລິມານຂີ້ເຫຍື້ອ (Reduce) ຢູ່ໃນລະດັບໜ້ອຍ ມີຄ່າສະເລ່ຍ (2.31), ດ້ານ ການນຳວັດສະດຸກັບມາໃຊ້ຊ້ຳ (Reuse) ຢູ່ໃນລະດັບປານ ກາງ ມີຄ່າສະເລ່ຍ (2.84), ການນຳວັດສະດຸໝູນວຽນມາ ໃຊ້ໃໝ່ (Recycle) ຢູ່ໃນລະດັບໜ້ອຍ (2.40)

ການມີສ່ວນຮ່ວມການກຳຈັດຂີ້ເຫຍື້ອໃຫ້ມີຄວາມຍືນຍົງຂອງ 3 ບ້ານເທດສະບານເມືອງ ພູຄູນ ເຫັນວ່າຕໍ່ກັບແນວຄິດໃນການຈັດການຂີ້ເຫຍື້ອໃຫ້ມີຄວາມຍືນຍົງທີ່ມີຕໍ່ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ແມ່ນຢູ່ໃນລະດັບຫຼາຍ 3.94 ໄດ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ: (1) ຄວນມີໂຄງການມາຊ່ວຍສະໜັບສະໜູນໃຫ້ປະຊາຊົນໃນການຄັດແຍກຂີ້ເຫຍື້ອ ຢູ່ໃນລະດັບຫຼາຍ 4.36 , (2) ການແກ້ໄຂບັນຫາສິ່ງເສດເຫຼືອຂີ້ເຫຍື້ອ ແມ່ນໜ້າທີ່ຂອງໝົດທຸກຄົນ ຢູ່ໃນລະດັບຫຼາຍ 4.29 ແລະ (3) ນຳເອົາຂີ້ເຫຍື້ອຍ່ອຍສະຫຼາຍມາເຮັດເປັນຝຸ່ນປົ່ມຈະຊ່ວຍຫຼຸດຜ່ອນການຖິ້ມຂີ້ເຫຍື້ອ ຢູ່ໃນລະດັບໜ້ອຍ 2.12

ແນະນຳວິທີການຈັດການຂີ້ເຫຍື້ອໃຫ້ຖືກວິທີ, ມີການຈັດສັນອຸປະກອນ (ກະຕ່າໃສ່ຂີ້ເຫຍື້ອ 4 ປະເພດ) ໂດຍແຕ່ລະຄອບຄົວໃຫ້ມີກະຕ່າ ແລະ ເປົາ ເພື່ອໃຊ້ບັນຈຸຂີ້ເຫຍື້ອ, ມີການແຍກຂີ້ເຫຍື້ອແຕ່ລະປະເພດໃຫ້ຖືກວິທີ ແລະ ວິທີການນຳໃຊ້ຂີ້ເຫຍື້ອເຫຼົ່ານັ້ນຄືນໃໝ່, ເຊິ່ງຂີ້ເຫຍື້ອປະເພດເສດອາຫານ, ເສດຜັກ, ເສດໝາກໄມ້ ແລະ ໃບໄມ້ ແມ່ນສາ ມາດນຳໄປເຮັດຝຸ່ນປົ່ມໄດ້ ຫຼື ນຳເສດອາຫານ, ເສດຜັກ, ເສດໝາກໄມ້ ນຳໄປໃຫ້ສັດລ້ຽງກິນ, ປະເພດແກ້ວ, ຕຸກນ້ຳດື່ມ, ອຸປະກອນເຄື່ອງໄຟຟ້າ ຫຼື ເສດເຫຼັກ , ສາມາດນຳໄປຂາຍ. ນອກຈາກນີ້, ໄດ້ແນະນຳການນຳໃຊ້ວັດສະດຸທີ່ທຳລາຍຍາກ ຫຼື ໃຊ້ເທື່ອດຽວແລ້ວຖິ້ມໄປເຊັ່ນ: ກ່ອງໄຟມ, ຖ່ານໄຟສາຍ, ຕຸກຢາປາບສັດຕູຜິດ ເພາະເປັນຜະລິດຕະພັນຂີ້ເຫຍື້ອທີ່ຍ່ອຍສະລາຍຍາກ ຊຸດຊຸມແລ້ວຜັງຖ້າປະປ່ອຍປົນເປົນກັບຂີ້ເຫຍື້ອທົ່ວໄປ ອາດເກີດເປັນອັນຕະລາຍຕໍ່ສຸຂະພາບຂອງຄົນເຮົາ.

6. ຂໍ້ຂັດແຍ່ງ

ຂ້າພະເຈົ້າໃນນາມຜູ້ຄົນຄວາວິທະຍາສາດ ຂໍປະຕິຍານຕື່ນວ່າ ຂໍ້ມູນທັງໝົດທີ່ມີໃນບົດຄວາມວິຊາການດັ່ງກ່າວນີ້ ແມ່ນບໍ່ມີຂໍ້ຂັດແຍ່ງທາງຜິດປະໂຫຍດກັບພາກສ່ວນໃດ ແລະ ບໍ່ໄດ້ເອື້ອປະໂຫຍດໃຫ້ກັບພາກສ່ວນໃດພາກສ່ວນໜຶ່ງ, ກໍລະນີມີການລະເມີດ ໃນຮູບການໃດໜຶ່ງ ຂ້າພະເຈົ້າມີຄວາມຍິນດີທີ່ຈະຮັບຜິດຊອບແຕ່ພຽງຜູ້ດຽວ.

7. ເອກະສານອ້າງອີງ

ກະຊວງ ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ. (2020). ກົມຄວບຄຸມມົນລະພິດ ຄູມີແນະນຳກ່ຽວກັບການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ການຈັດການກຳຈັດຂີ້ເຫຍື້ອກະຊວງ ແຜນການ ແລະ ການລົງທຶນ. (2016). ແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມແຫ່ງຊາດ 5 ປີ ຄັ້ງທີ 8 (ປີ 2016-2020). ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ: ສະພາແຫ່ງຊາດ.

ກະຊວງ ແຜນການ ແລະ ການລົງທຶນ. (2016). ວິໄສທັດຮອດປີ 2030 ແລະ ແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມແຫ່ງຊາດ 10 ປີ (2016-2025). ນະຄອນຫຼວງວຽງຈັນ: ສະພາແຫ່ງຊາດ.

ກຽດຕິກຸນ ຖະຫວິນ. (2015). ພຶດຕິກຳການກຳຈັດຂີ້ເຫຍື້ອໃນຮູບແບບ 3Rs ຂອງປະຊາຊົນຈັງຫວັດຊົນບຸລີ, ມະຫາວິທະຍາໄລບູລະພາ ປະເທດໄທ.

ຫ້ອງການແຜນການເມືອງພູຄູນ. (2020). ແຜນພັດທະນາເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ (2020-2024).

Boon Phakorn. (2014). Conducted research on waste management in Luang Prabang province.

Chamloun yasmrd. (2012). Management of Moon Phoei waste at Chiang Mai University

Department of Natural Resources and Environment, Luang Prabang Province, (2020). Report on the state of pollution in Luang Prabang province.

Jamari Xiangthong. (2006). Development Sociology. 1st edition, Bangkok, the capital city

Khamsavan Thongsuk. (2015). Conducted research on the analysis of physical components and occurrence of garbage in Vang Vieng District, Vientiane Province

Ludsapha phukdee. (2013) Knowledge and behavior of using plastic bags of households in the province of Thaburi. Thailand

Paiboon, Jamphong. (2010). Garbage management through community participation process in Nam Ambhwa market area. Harden the war book.

Philou Silibunphithuk. (2013). Educational Management for Sustainable Development Chulalongkorn University, Thailand.

Samrda nouthong. (2013) Knowledge and waste management of local leaders Burapha University, Thailand.

Tipphasavan Chayavong. (2013). Raising awareness for students in the disposal of

the environment in Vientiane Secondary School. Vientiane.

UNEP. (2018). SINGLE-USE PLASTICS: A Roadmap for Sustainability.

Vilaiphon Somsamon. (2019). People's participation in waste management in the heritage area of Prabang, Suphanu Vong University Science Journal, Volume 5, Volume 1